

září | 2023

ZPRÁVY

Z MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

PLESNIVÉ JÍDLO MŮŽE UBLÍŽIT

str. 04 až 06

Více biopotravin v obchodech

str. 03

Mýty a fakta o víně

str. 07

Letošní sklizeň

str. 08

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

máme za sebou září, které je měsícem druhé sklizně, protože po obilí přichází na řadu například ovoce a víno. My si však tento krásný měsíc spojujeme především s biopotravinami. Prostřednictvím kampaně Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství přibližujeme veřejnosti, proč je dobré kupovat biopotraviny, a podporovat tím u nás ekologické zemědělství. Letos ho Ministerstvo zemědělství pořádalo již podevatenácté, což potvrzuje, že má nejen tradici, ale hlavně opodstatnění. Trh s biopotravinami se od roku 2017 více než zdvojnásobil a vzrostl na 10,2 miliardy korun. Stejně je to u spotřeby biopotravin, která se ve vyjádření hodnoty zvýšila na 585 korun na obyvatele a rok. Znamená to, že se náš biotrh velmi slibně rozvíjí a přibývá lidí, kteří tím vlastně berou za své motto kampaně, tedy Bio dává smysl – nám i přírodě. Navíc se mnohonásobně rozšířila a stále se rozšiřuje nabídka bio potravin, o čemž se můžeme přesvědčit například, když se podíváme na výsledky soutěže Nejlepší biopotravina roku. Bio je zkrátka trend, který respektuje nejen naše zdraví, ale i hospodaření šetrné k životnímu prostředí. Biozemědělství má doplňovat mozaiku českého zemědělství, kam patří i vysoce produkční zemědělství na větších plochách. Pokud jde o ekologické zemědělství, naše republika je v Evropské unii na devátém místě z hlediska absolutní výměry ploch v tomto zemědělství a jsme sedmí z hlediska poměru této plochy vztažené k zemědělsky obhospodařované půdě. Podíváme-li se na čísla, aktuálně u nás ekologicky hospodaří 5 400 farem celkem na téměř 600 tisících hektarech. Zemědělci mají v nové zemědělské politice možnost se více do ekologického zemědělství zapojit a my budeme tyto snahy a směřování rozvíjet a podporovat. Je to naší prioritou, protože ekologické zemědělství napomáhá znovu oživit krajinu a chránit přírodní zdroje, které jsou pro nás pro všechny tak důležité.

Marek Výborný
ministr zemědělství

OBSAH:

PŘÍRODA

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ JAKO TREND

Budoucnost zemědělství je i v ekologickém zemědělství.

03

ROZHOVOR

GÖTZOVÁ: ÉČKA POUŽÍVÁME BĚŽNĚ I V DOMÁCNOSTI A ANI SI TO NEUVĚDOMUJEME

Seškrábnete plíseň a jíte? Velká chyba, varuje ředitelka Odboru bezpečnosti potravin Ministerstva zemědělství Jitka Götzová.

04

MÝTY A FAKTA

ZNÁTE NEJČASTĚJŠÍ MÝTY O VÍNĚ?

Boříme mýty o víně, které slyšíte dnes a denně.

07

EKONOMIKA

LETOŠNÍ ŽNĚ: VÝNOSY OBILOVIN A ŘEPKY JSOU VYŠŠÍ NEŽ LONI, KVALITA ALE KLESLA

Obecným znakem letošního úrody je pokles kvality kvůli dešti.

08

VÝBĚR ZPRÁV

STRUČNĚ V ČÍSLECH

Přehled nejnovějších událostí ze zemědělství i potravinářství.

09

SPOLEČNOST

PARTNERSKÁ JEDNÁNÍ V BRUSELU, ŽATEC JE NA SEZNAMU UNESCO

Přehled obrazem.

10

EKONOMIKA

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ JAKO TREND

V našem seriálu „Co přináší Strategický plán Společné zemědělské politiky 2023–2027“ pokračujeme s ekologickým zemědělstvím. Pojďte se podívat, jaké změny mohou zemědělci využít a co konkrétně přinesou lidem.

Ekologické zemědělství je celosvětově vnímáno jako klíčová alternativa pro zemědělskou výrobu budoucnosti. Svým šetrným způsobem hospodaření napomáhá znovu oživit krajinu, zvýšit biodiverzitu a chránit přírodní zdroje jako je půda nebo voda, které jsou důležité pro nás všechny. Ekologické zemědělství má v Česku dlouholetou tradici, patříme mezi dvacet zemí s největší výměrou půdy v ekologickém zemědělství na světě. Aktuálně u nás takto hospodaří kolem 5 400 farem na celkové výměře téměř 600 tisíc hektarů.

5 400
ekologických farem

600 000 ha

Do roku 2030 chceme v ekologickém režimu spravovat čtvrtinu veškeré zemědělské půdy. Ekologické podniky proto podporujeme i v nové Společné zemědělské politice. Kromě již zavedených dotací, jako je základní platba na plochu nebo podpora citlivých komodit, se od letošního roku nově zavádí platba pro malé zemědělce, doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost a takzvaná ekoplatba. Příímé platby tak více přispějí k rozvoji menších zemědělských farem, mezi které většina ekologických podniků patří, a zároveň budou motivovat k šetrnějším postupům hospodaření. Zemědělci mohou v rámci jednotné žádosti kromě přímých plateb žádat také o podporu na environmentální opatření rozvoje venkova, pro ekologické zemědělce je stěžejní dotační opatření Ekologické zemědělství, které je jedním z nevýznamnějších nástrojů pro podporu tohoto způsobu hospodaření. Ekologičtí zemědělci jsou též zvýhodněni v investičních opatřeních, konkrétně jde o Investice do zemědělských podniků a Investice do zpracování zemědělských produktů.

Více tuzemských biopotravin pro spotřebitele

Přestože máme 16 % zemědělské půdy v režimu ekologického zemědělství, vyrábí se na ní jen velmi malé procento potravin. Větší část ekologicky obhospodařované půdy tvoří trvalé travní porosty, které jsou využívány pro pastvu zvířat. Na orné půdě pěstují ekologičtí zemědělci především píce, v obchodních řetězcích se proto často prodávají biopotraviny z dovozu. A to chceme změnit. Proto je v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky 2023–2027 aktuálně navrhováno zvýšení sazeb dotací na zemědělskou kulturu standardní orné půdy, kde je podporováno např. pěstování zeleniny a speciálních bylin, víceletých pícnin a ostatních plodin.

ROZHOVOR

GÖTZOVÁ: ÉČKA POUŽÍVÁME BĚŽNĚ I V DOMÁCNOSTI A ANI SI TO NEUVĚDOMUJEME

Nikdy bychom neměli jíst plesnivé potraviny, ani plíseň z potravin okrajovat, protože dokáže neviditelně prorůstat celou potravinou a objevit se až na povrchu. Plíseň působí dlouhodobě a negativně ovlivňuje například fungování jater, říká ředitelka Odboru bezpečnosti potravin Ministerstva zemědělství Jitka Götzová.

Jakými přídatnými jmény byste popsala české potraviny?

Dobré, kvalitní a bezpečné.

Jsou tuzemské potraviny opravdu kvalitní a bezpečné?

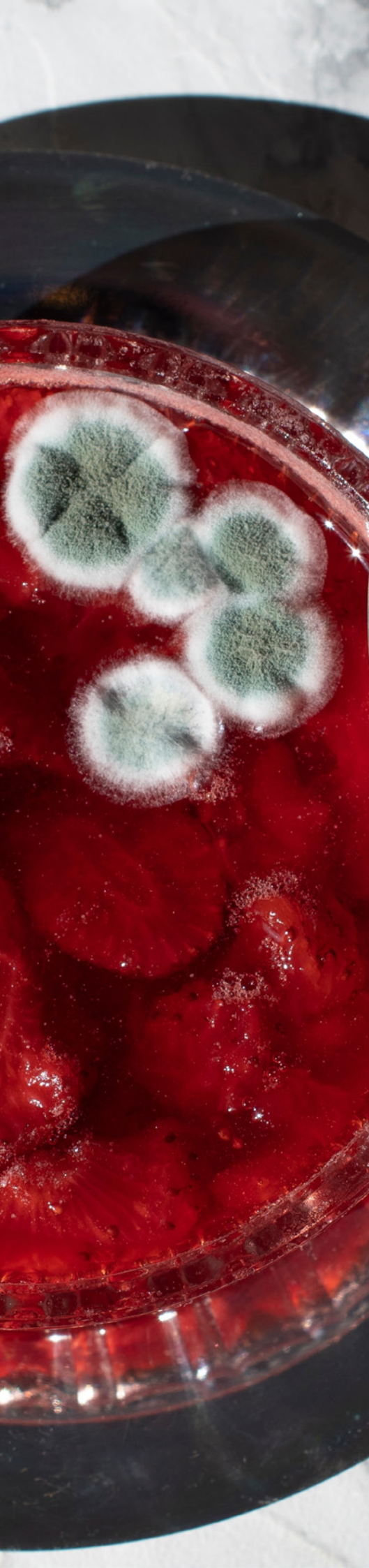
Ano, z výsledků sledování cizorodých látek, a rovněž z výsledků systému rychlého varování pro potraviny a krmiva, tuzemské potraviny vycházejí výborně. Například výsledky z roku 2022 ukazují, že pouze 2 % vzorků různých tuzemských konvenčních potravin rostlinného původu, které byly odebrány ke kontrole obsahu reziduí pesticidů, nevyhovělo právním požadavkům.

Je to názor pouze Ministerstva zemědělství, nebo vycházíte i z nezávislých průzkumů jiných organizací?

Bezpečnost potravin není otázkou názoru, ale je podložena veřejně dostupnými

daty. Dozor nad potravinami funguje v ČR perfektně. Bezpečnost potravin je komplexní záležitostí zajišťovanou řadou institucí. Od roku 2001 jsou základními řídicími dokumenty pro bezpečnost potravin strategie bezpečnosti potravin. V současné době platí již šestá, Strategie bezpečnosti potravin a výživy 2030, schválená předloni usnesením vlády. Hlavním cílem Strategie je uvádění pouze bezpečných a kvalitních potravin na trh včetně poskytování ověřených informací o potravinách, a tím i posílení ochrany spotřebitelů. Na přípravě této strategie se podílí i Ministerstvo zdravotnictví, praktický dozor potom provádí kontrolní a dozorové organizace.

Na kvalitě potravin se však mohou podílet a podílejí také samotní spotřebitelé. Ti mohou hlásit své podněty u příslušného dozorového orgánu, a to podle charakteru výrobku.

V případě potravin živočišného původu je dozorovým orgánem Státní veterinární správa, pro potraviny rostlinného původu je kontrolním orgánem Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Podnět ke kontrole lze oznámit oběma státním orgánům samozřejmě přímo prostřednictvím místních inspektorátů těchto organizací nebo prostřednictvím elektronického formuláře na jejich oficiálních webových stránkách. Kontrolní orgány se zabývají každým přijatým podnětem, následně provedou kontrolu a uloží příslušná opatření. Včasnost a rychlost řešení je u potravin vždy důležitým aspektem. To vše se na bezpečnosti našich potravin podílí.

Česko si podle Indexu globální potravinové bezpečnosti, který vydává týdeník The Economist, za poslední roky pohoršilo o několik příček? Čím si to vysvětlujete?

Obecně můžeme konstatovat, že na výsledky hodnocení je třeba nahlížet s rezervou. Globální index potravinové bezpečnosti hodnotí faktory ovlivňující potravinovou bezpečnost, tedy schopnost zajistit dostatek potravin. Hodnocení probíhá na základě 68 faktorů ve čtyřech klíčových pilířích, kdy kvalita a bezpečnost potravin je pouze jedním z nich (pozn. red. další jsou cenová dostupnost, dostupnost, udržitelnost a přizpůsobení). V oblasti „udržitelnosti a přizpůsobení“ jsou do hodnocení zahrnuty parametry jako výskyt extrémních klimatických jevů, eutrofizace moří či mořská biodiverzita, což jsou faktory, které přímo ovlivnit nemůžeme. S reálnou kvalitou potravin na trhu v ČR index vůbec nesouvisí a nelze v tomto smyslu na jeho základě dělat jakékoliv závěry.

Jsou takzvaná éčka v potravinách škodlivá?

Éčka jsou přídavné látky, které mají v potravinách specifické funkce, používají se od nepaměti a například prodlužují trvanlivost, nebo zlepšují barvu potravin, konzistenci a podobně. Jejich použití a schvalování se řídí přísnými pravidly a jsou i kategorie potravin, kam se přidávat vůbec nesmí, jako je například mléko, maso a med.

Éčka používáme běžně i v domácnosti a ani si neuvědomujeme, že něco takového děláme. Běžně při vaření marmelády přidáváme do ovoce pektin, nebo kyselinu citronovou. Při zavařování ovoce používáme cukr, u zeleniny zase ocet. A i to jsou éčka.

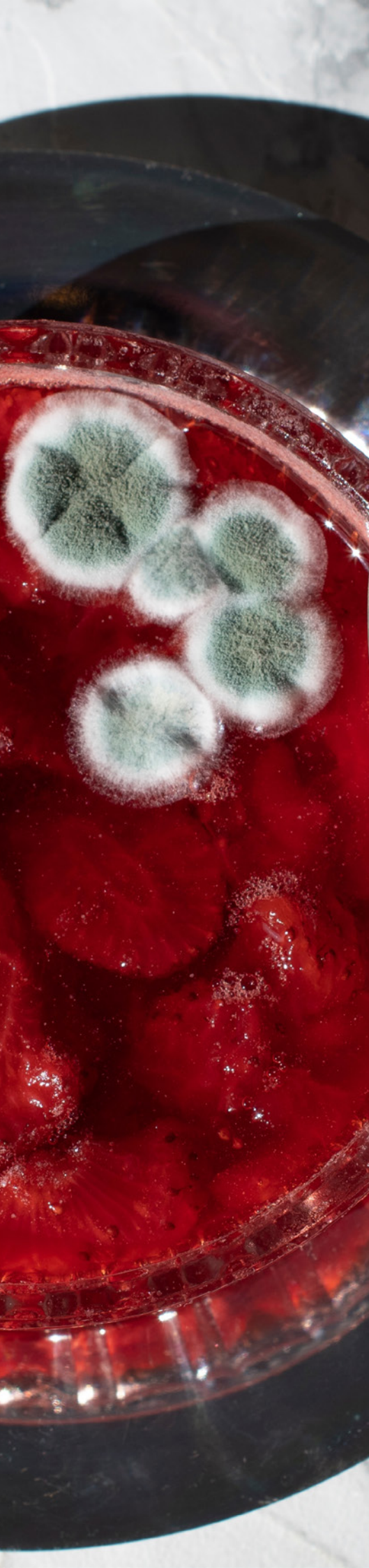
V Evropě jsme s nízkou spotřebou přípravků na ochranu rostlin jedni z nejlepších, zemědělci se snaží používání pesticidů snižovat.

Dá se říct, co v oblasti potravin nejvíce škodí lidskému zdraví?

Nejvíce rizikové jsou různé bakterie jako salmonela, listerie, kampylobakter, které způsobují průjemy a nejčastěji se nakazíme kvůli špatné hygieně v kuchyni. Další velmi rizikovou skupinou jsou plísně, které sice nezpůsobí okamžité následky, ale jejich působení je dlouhodobé a negativně ovlivňuje například fungování jater. Proto bychom nikdy neměli jíst plesnivé potraviny a ani plíseň z potravin okrajovat, protože dokáže neviditelně prorůst celou potravinou a objevit se až na povrchu. Tohle je typické například u marmelád nebo kompotů. Plíseň se nedá omýt a ani nezmizí vařením, takže plesnivé potraviny prosím okamžitě vyhodte.

Oblastí, kterou se zabýváte, jsou látky na ochranu rostlin. Jak jsme na tom s jejich použitím ve srovnání s ostatními státy Evropské unie?

V Evropě jsme s nízkou spotřebou přípravků na ochranu rostlin jedni z nejlepších, dlouhodobě se jak MZe, tak i samotní zemědělci snaží používání pesticidů snižovat. Má slova dokládají i poslední dostupná data evropského statistického úřadu Eurostat, podle kterých se jejich prodej v České republice snížil nejvíce ze všech zemí EU. V požadavcích na používání pesticidů patří evropská legislativa mezi nejpřísnější na světě. Bohužel se při tom trochu zapomíná na konkurenceschopnost evropských zemědělců vůči třetím zemím.

Proč jsou pesticidy mezi lidmi tak velkým strašákem?

Pesticidy se staly mediálním tématem, strašákem číslo jedna a paradoxně jsou rizika z přítomnosti reziduí pesticidů velmi zveličována. Negativní zprávy se zkrátka lépe prodávají, a celkový obraz se tak postupně zkrsluje. Položím Vám otázku: Vybavíte si z poslední doby nějakou pozitivní zprávu, která se týká zemědělství? A právě v tom je hlavní problém. Úplně nechápu, proč se lidé bojí konvenčně pěstované zeleniny, která je podle nich plná chemie, ale plíseň z marmelády klidně odstraní a namažou si marmeládu na rohlík.

Přípravky na ochranu rostlin slouží opravdu na ochranu rostlin proti chorobám a škůdcům a používají se právě proto, aby to, co vypěstujeme, bylo bezpečné pro výrobu potravin. Určitě nikdo nechce pečivo z plesnivého obilí nebo kupovat hmyzem poškozené plodiny.

S přípravky na ochranu rostlin se také musí zacházet obezřetně a dodržovat ochranné lhůty, aby ve vypěstovaných plodinách nezůstávala rezidua v nevhovujících množstvích. Rozhodně neplatí, že je lepší účinek, když použiji dvojnásobnou dávku. Na to by měli myslet hlavně domácí pěstitelé, kteří potřebují ošetřit plodiny na zahrádce.

Co by se stalo, kdybychom pesticidy vůbec nepoužívali?

Pokud bychom nepoužívali vůbec žádné přípravky na ochranu rostlin, tak by zcela určitě došlo ke snížení výnosů plodin a rozšíření různých škůdců a chorob. V konečném důsledku by tak bylo potravin méně a byly by dražší, to vše při rostoucí populaci. A také, jak už jsem naznačila v předchozí odpovědi, pokud nemáme zdravou vstupní surovinu pro výrobu potravin, tak to neprospěje ani jejich kvalitě. V zemědělství se samozřejmě používá i nechemická ochrana, ale ani v ekologickém způsobu hospodaření se určité ochraně rostlin nevyhnete.

V souvislosti s pesticidy se mluví o černém trhu. Jak probíhají kontroly tuzemských zemědělců?

Pesticidy kontrolují Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský a Celní správa. Počet záchytů není obrovský, to ale nevylučuje, že to není problém. Bavíme se o nelegálních přípravcích, které by na trhu být neměly, ale jako každé nelegální zboží si i tohle svoji cestu najde. Od letošního července jsme zavedli elektronickou evidenci pesticidů takzvané 2D kódy. Tato opatření povedou k lepší evidenci spotřeby přípravků v ČR a věřím, že i k omezení nelegálního trhu.

Zahýbala s cenou pesticidů válka na Ukrajině?

Příliš ne. Na rozdíl od hnojiv není jejich výroba tak náročná na energie, ropu a plyn. Naprostá většina přípravků se také vyrábí mimo Evropu, hlavně v Americe, v Asii a v Japonsku. K výraznějším nárůstu cen, než je obvyklé, přispělo hlavně zpřetrhání dodavatelských řetězců a vyšší cena dopravy. Pesticidy zdražují postupně posledních deset let, protože rostly především náklady na jejich vývoj a registraci.

Jsou metody GMO náhradou pesticidů?

Nové metody šlechtění rostlin, které využívají genomické techniky, mají obrovský potenciál. Šlechtěním rostlin získáváme jejich nové vlastnosti, odolnost proti chorobám a škůdcům, a tím také menší potřebu rostliny ošetřovat pesticidy. Z globálního pohledu už jsou realitou, protože ve světě už pěstují mnoho rostlin získaných pomocí těchto technik. V Evropě se v současné době diskutuje o jejich právním ukotvení, aby je mohli používat i naši šlechtitelé a zemědělci. My věříme, že nové genomické techniky jsou budoucností zemědělství, záleží však i na nás spotřebitelích, jak nové inovativní plodiny a produkty přijmeme.

MÝTY A FAKTA

ZNÁTE NEJČASTĚJŠÍ MÝTY O VÍNĚ?

Češi jsou národem pivařů, rádi si ale vychutnají i víno. O něm však koluje mnoho polopравd a mýtů. Nalijme si čistého vína, tohle jsou lži...

MÝTUS Č. 1:

Víno se šroubovacím uzávěrem je špatné víno.

Vína tzv. pod šroubem nejsou špatná. Jde obvykle o vína určená k okamžité spotřebě, nikoli k archivaci. V zašroubované láhvi může být i velmi dobré víno. Některé státy přestaly korky používat kvůli epidemii plísní, jejímž zdrojem korek může být. Uvádí se, že 7 ze 100 lahví vín má vadný korek.

MÝTUS č. 2:

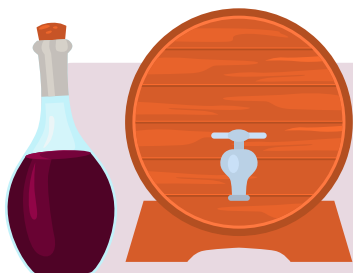
Ze sladkých vín bývá kocovina.

Alkohol tělo dehydratuje a úporná bolest hlavy po jeho nadměrném požití je z velké části způsobená právě odvodněním. Na vině je oxid siřičitý, který se přidává do vína kvůli konzervaci, nikoliv cukr. Už jste slyšeli o někom, kdo by měl kocovinu poté, co sní sladký dort?

MÝTUS č. 3:

Červené víno prospívá krvetvorbě.

Neprospívá. Naopak, nadměrná konzumace vede ke vzniku anémie a zvýšení cholesterolu, proto je nutné jej pít s mírou.

MÝTUS č. 4:

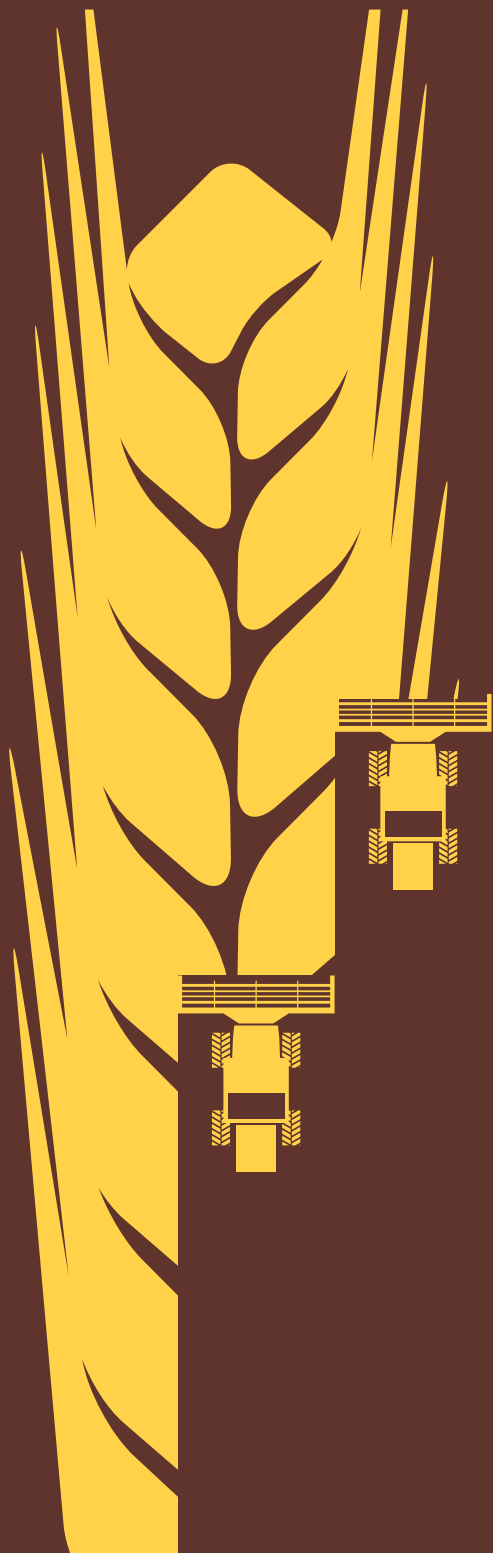
Červené víno se pije při pokojové teplotě.

Zatímco v současnosti je za pokojovou považována teplota mezi 21 a 26 °C, pravidlo s teplotou vína odkazuje na teplotu vinných sklepů, která je pro lahve s červeným optimálně 15 až 17 °C. Pokud je červené víno servírováno teplé, výrazněji z něj vystupuje alkohol, který může přebít jinak příjemné aroma vína.

EKONOMIKA

LETOŠNÍ ŽNĚ: VÝNOSY OBILOVIN A ŘEPKY JSOU VYŠŠÍ NEŽ LONI, KVALITA ALE KLESLA

Ve srovnání s předchozím rokem sklídili zemědělci méně obilovin, průměrný hektarový výnos je však mírně lepší. Kvalitu části úrody ovlivnily deště na začátku srpna. Lze tedy předpokládat, že větší část úrody pšenice se použije jako krmivo.

OBILOVINY

CELKOVÁ PLOCHA KE SKLIZNI
1 245 086 ha

CELKOVĚ SKLIZENO
7 573 611 t

PRŮMĚRNÝ VÝNOS
6,17 t/ha (oproti loňsku o 5,8 % vyšší)

ŘEPKA

CELKOVÁ PLOCHA KE SKLIZNI
379 944 ha

CELKOVĚ SKLIZENO
1 300 239 t

PRŮMĚRNÝ VÝNOS
3,43 t/ha (oproti loňsku o 1,2 % vyšší)

Kvalita potravinářské pšenice se výrazně liší podle data sklizně. Kvalitní pšenici vhodnou pro pečárenské účely tak bude třeba hledat zejména v oblastech, kde bylo zrno sklizeno před srážkami (přibližně do 3. 8.). Vzhledem k očekávanému zhoršení kvality obilovin, vlivem zvýšeného úhrnu srážek, se i v dalších státech EU očekává nižší podíl zejména vysoce kvalitní potravinářské pšenice. Krmných obilovin naopak lze v některých státech EU předpokládat nadbytek.

VÝBĚR ZPRÁV

STRUČNĚ V ČÍSLECH

Mimořádná podpora pro naše zemědělce se letos zvýší o 80 milionů na celkem 243 milionů korun. Ministerstva loni podpořila vodní hospodářství více než 11 miliardami korun. Potravinářská inspekce letos zjistila velmi vysoké podíly nevyhovujících zmrzlin a ledů do nápojů.

243 000 000

korun dostanou tuzemští zemědělci na kompenzaci v obtížné situaci. Ministrovi Marku Výbornému se podařilo dojednat navýšení evropské podpory (163 milionů) o národní dotaci ve výši 80 milionů korun. Dotace získají chovatelé dojnic, ovocnáři, zelináři a pěstitelé chmele.

11 200 000 000

korun ministerstva (Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo dopravy) vynaložila na vodní hospodářství. Loni se českým domácnostem podařilo výrazně snížit spotřebu vody o 3,8 litru na 89,4 litru na osobu a den. Zásobováno pitnou vodou z veřejných vodovodů je téměř 96 % obyvatel ČR.

45

procent vzorků zmrzlin nesplňovalo požadavky v oblasti limitů pro přítomnost bakterií. Laboratorní rozbory ve vzorcích zmrzlin potvrdily enterobakterie. Za hlavní příčinu nevyhovujících výsledků lze považovat nedodržení hygieny výroby, nedostatečnou sanitaci zařízení a nedodržení výrobního postupu při přípravě zmrzliny. U kontrol ledů do nápojů nesplnilo zdravotní nebo hygienické limity 48 ze 75 vzorků (64 %). Důvodem je podcenění hygienické praxe při výrobě ledu a pravidelné dezinfekce výrobníků ledu.

128 000 000

korun máme připraveny pro majitele lesů ve 2. kole příjmu žádostí Strategického plánu společné zemědělské politiky. Otevřou se dvě lesnické intervence (dříve operace): Investice do obnovy kalamitních ploch (obnova lesních porostů po nepříznivých situacích, např. po požáru, suchu, vichřici, námraze, a také po poškození chorobami a škůdci) a Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin (budování dřevěné nebo drátěné oplocenky, které ochrání nově vysazené stromky před lesní zvěří). Příjem žádostí prostřednictvím Portálu farmáře začne 21. listopadu v 8:00 hodin.

v 54

prodejních místech státní podnik Lesy ČR prodává kvalitní zvěřinu. Od srpna 2020 dodal malooběratelům v rámci programu „Z lesa na stůl“ 110 tun zvěřiny. Letos podnik vyřídil už 400 objednávek, nejvíce jich ale uspokojí na podzim, kdy vrcholí lovecká sezóna. Všechny výdejny včetně těch, které provozují Vojenské lesy a statky ČR, najdete na www.zlesanastul.cz.

SPOLEČNOST

PARTNERSKÁ JEDNÁNÍ V BRUSELU, ŽATEC JE NA SEZNAMU UNESCO

Ministr zemědělství Marek Vyborný se setkal v Bruselu s chorvatskou ministryní Marijou Vučković a rakouským ministrem Norbertem Totschnigem. Společným tématem obou setkání byla situace kolem ukrajinského obilí a zároveň nutnost zjednodušení pravidel Společné zemědělské politiky.

Žatec a okolní chmelařské krajiny se staly památkou zapsanou na Seznam světového dědictví UNESCO. Jde o první chmelařskou oblast na světě, která získala status světového dědictví. V České republice je to již 17. pamětihodnost zapsaná v prestižním seznamu.

Ministr Vyborný pozval k jednání zástupce největších obchodních řetězců, které ovládají 90 % maloobchodního trhu s potravinami. Ti při setkání deklarovali, že nižší DPH na potraviny se od 1. ledna 2024 projeví i na cenách.

